

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Ssk/61/2022
Identifikačné číslo spisu: 4020200317
Dátum vydania rozhodnutia: 26. apríla 2023
Meno a priezvisko: Mgr. Michal Novotný
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:4020200317.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková ako členky senátu vo veci žalobcu: C. Y., T.. XX. Z.Í. XXXX, I. S. XXX/XX, G., proti žalovanému: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže z 24. októbra 2018, č. GR ZVJS-d-11817/14-2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23 Sa 48/2020-128 z 29. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23 Sa 48/2020-128 z 29. novembra 2021 sa zrušuje a vec sa vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z obsahu administratívnych spisov žalovaného vyplýva, že žalobca 25. novembra 2013 požiadal Sociálnu poisťovňu o výplatu starobného dôchodku zo sociálneho poistenia s účinnosťou od 25. apríla 2001. V čase spísania žiadosti bol poberateľom príspevku za službu (považovaného za výsluhový dôchodok), ktorý mu priznalo Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže rozhodnutím z 9. februára 1998 podľa § 119 a nasl. zákona SNR č. 410/1991 Zb. o služobnom pomere príslušníkov Policajného zboru Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, keďže jeho služobný pomer trval od 1. októbra 1972 do 31. januára 1998. Sociálna poisťovňa o jeho žiadosti meritórne rozhodla a rozhodnutím z 26. februára 2015 mu priznala starobný dôchodok v určitej výške od 7. novembra 2010. Na základe opravného prostriedku žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím rozsudkom sp. zn. 9 So 31/2016 z 27. septembra 2017 rozhodnutie Sociálnej poisťovne zrušil. Dospel totiž k záveru, že žalobca podmienky nároku na starobný dôchodok splnil už 25. apríla 2001, takže o jeho žiadosti malo podľa § 142 ods. 4 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení účinnom k tomuto dňu rozhodovať práve generálne riaditeľstvo. V dôsledku toho Sociálna poisťovňa od 6. februára 2018 žalobcovi zastavila výplatu starobného dôchodku.

2. Žalobca s odkazom na uvedený rozsudok požiadal, aby generálne riaditeľstvo obnovilo výplatu jeho starobného dôchodku od 6. februára 2018. To mu však rozhodnutím z 24. októbra 2018 nepriznalo tento dôchodok. Svoj záver odôvodnilo v podstate odkazom na § 121 ods. 2 zákona č. 410/1991 Zb., podľa ktorého pri súbehu nároku na príspevok za službu a nároku na starobný dôchodok patrila oprávnenému podľa jeho voľby len jedna z týchto dávok. Po podrobnom výpočte oboch dávok uzavrelo, že starobný dôchodok k 6. februáru 2018 bol nižší než príspevok za službu (považovaný za výsluhový dôchodok), ktorý sa mu k tomuto dňu vyplácal. Poberanie vyššej dávky tak preňho bolo výhodnejšie než poberanie nižšieho starobného dôchodku. Žalovaný rozhodnutím z 18. januára 2018, č. 00582/2019-42, toto rozhodnutie potvrdil s odkazom na jeho správne dôvody.

3. Žalobca následne podal správnu žalobu, v ktorej vyslovene uviedol, že napáda rozhodnutie generálneho riaditeľstva a žiada jeho zrušenie. Správny súd ju najskôr uznesením č. k. 23 Sa 12/2019-57 z 30. apríla 2019 bez ďalšieho odmietol podľa § 7 ods. 1 písm. a) SSP. Najvyšší súd Slovenskej republiky však uznesením sp. zn. 9 Sžsk 77/2019 z 27. mája 2020 toto uznesenie zrušil, pretože správny súd nepoučil žalobcu o jeho právach a možnosti obrátiť sa na Centrum právnej pomoci. Žalobca podaním z 9. apríla 2021 (č. l. 90) ozrejmil, že žalovaným má byť ministerstvo spravodlivosti, následným podaním z 22. septembra 2021 (č. l. 115) však znova zopakoval, že nežiada preskúmať rozhodnutie žalovaného, ale rozhodnutie generálneho riaditeľstva z 24. októbra 2018. Správny súd následne tu napadnutým rozsudkom č. k. 23 Sa 48/2020-128 správnu žalobu zamietol, keď dospel k záveru, že rozhodnutie žalovaného je zákonné.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

4. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalobca domáha zrušenia napadnutého „uznesenia“ (správne má ísť o rozsudok) a vrátenia veci na ďalšie konanie. Hneď na úvod zdôraznil, že nežiadal o preskúmanie rozhodnutia žalovaného z 18. januára 2019, ale rozhodnutia generálneho riaditeľstva z 24. októbra 2018, ktoré jediné zasahuje do jeho práva na starobný dôchodok. Z právomoci súdu nesmie byť podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vylúčené preskúmanie rozhodnutia, ktoré sa týka základných práv a slobôd. Postup konajúcej sudkyne bol v rozpore ústavou, Listinou základných práv a slobôd a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a žalobca ho považoval za politický a klientelistický, čo dokazuje jej zaujatosť voči nemu. Konajúca sudkyňa opakovane odmietla jeho správne žaloby bez nariadenia pojednávania, čím porušila jeho právo na verejné konanie v jeho prítomnosti. Zopakoval, že má od 25. apríla 2001 nárok na starobný dôchodok, no generálne riaditeľstvo napriek tomu jeho žiadosť oň odmietlo. Odkázal na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorá mu podľa neho dáva za pravdu v tom, že štátne orgány nemôžu podľa vlastnej úvahy konať nad rámec zákona. Ďalej namietol, že v rozpore s § 109 SSP pojednávanie nebolo verejné. Postup súdu podľa § 137 SSP porušuje zásadu verejnosti súdneho konania, ktorú zaručuje čl. 6 ods. 1 Dohovoru, čl. 48 ods. 2 ústavy, ale aj čl. 38 ods. 2 Listiny, a žalobca sa nemohol k veci verejne vyjadriť. Správny súd navyše nemal rozhodnúť uznesením, lebo rozhodoval vo veci samej.

5. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadril.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

6. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) bez ohľadu na uplatnené sťažnostné body (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP).

7. V prerokovanej veci správny súd rozhodol rozsudkom vo veci samej podľa § 133 SSP. Táto okolnosť je zrejماً už z nadpisu, ktorý zreteľne obsahuje slová „Rozsudok“ a „V mene Slovenskej republiky“ (§ 139 ods. 1 SSP). Kasačnému súdu tak nie je zjré, prečo žalobca v kasačnej sťažnosti opakovane hovorí o napadnutom uznesení a prečo vytyka správne súdu, že nemal rozhodovať uznesením, keď tak v skutočnosti neurobil. Rovnako nie je dôvodná námietka porušenia práva žalobcu na verejné prerokovanie veci v jeho prítomnosti. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy toto právo patrí každému, ale v správnom súdnom konaní sa realizuje spôsobom, ktorý predpokladá Správny súdny poriadok v § 107 ods. 1. Toto ustanovenie ukladá správne súdu, aby v určitých prípadoch na prejednanie veci nariadil pojednávanie bez ohľadu na vôľu účastníkov [písm. b) až e)]. Podľa § 107 ods. 1 písm. a) SSP však správny súd musí nariadiť pojednávanie, ak o to aspoň jeden z účastníkov konania požiada

(porov. v tomto smere aj judikát R 18/2021). Žalobca tak mohol svoje právo na verejné prejednanie veci v jeho prítomnosti uplatniť tým, že by požiadal o nariadenie pojednávania; v takom prípade by správny súd musel jeho žiadosti vyhovieť, pojednávanie nariadiť a žalobcu naň predvolať (§ 108 ods. 1 SSP). Pretože žalobca tak neurobil, neuplatnil svoje právo na verejné prerokovanie veci žiadosťou o nariadenie pojednávania a neboli splnené ani ostatné podmienky § 107 ods. 1 SSP, nemožno správne mu súdu vyčítať, že o veci rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 107 ods. 2 SSP). Takýto postup neodporuje ani čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ktorý pripúšťa, aby sa vo veci rozhodlo bez verejného pojednávania aj vtedy, ak sú predmetom konania len právne otázky, ktoré nie sú nijako osobitne zložité (porov. napríklad rozsudok z 1. júna 2004, Valová, Slezák a Slezák proti Slovensku, sťažnosť č. 44925/98, ods. 64). V prerokovanej veci bola predmetom konania len nie zásadne zložitá právna otázka, či vyplácanie príspevku za službu, ktorý sa považuje za výsluhový dôchodok, naďalej vylučuje vyplácanie starobného dôchodku podľa zákona č. 100/1988 Zb. a zákona č. 461/2003 Z. z.

8. Podstatou kasačnej sťažnosti žalobcu však nie je ani tak otázka vecnej správnosti napadnutého rozsudku, ale predovšetkým námietka, že správny súd preskúmal rozhodnutie žalovaného z 18. januára 2019, hoci žalobca žiadal preskúmať len rozhodnutie generálneho riaditeľstva z 24. októbra 2018. Kasačný súd sa v nedávnej dobe zaoberal podobnými námietkami žalobcu napríklad v rozsudku sp. zn. 7 Ssk 70/2022. V ňom vytkol správne mu súdu, že v rozpore s jasne a opakovane prejavenu vôľou žalobcu vzal za predmet prieskumu iné rozhodnutie než to, ktorého prieskumu sa žalobca domáhal. Je pravdou, že prerokovaná vec je podľa § 199 ods. 1 písm. h) SSP sociálnou vecou a podľa § 199 ods. 2 SSP má správny súd správnu žalobu fyzickej osoby v sociálnych veciach posudzovať neformálne. Podstatou neformálneho posúdenia žaloby je však len zníženie štandardu požiadaviek kladených na podanie fyzickej osoby, nie však povinnosť správneho súdu presvedčať žalobcu o prípadnej mylnosti jeho právneho názoru dovtedy, kým žalobca žalobu neupraví v súlade s názorom súdu (porov. uznesenie tunajšieho súdu sp. zn. 6 Ssk 5/2022, publikované pod č. 37/2022 ZNSS).

9. V tu prerokovanej veci tak správny súd nesmel ignorovať opakovane a jasne prejavenu vôľu žalobcu, že predmetom prieskumu má byť rozhodnutie generálneho riaditeľstva ako prvostupňového orgánu, a nie rozhodnutie žalovaného ako odvolacieho orgánu. Povinnosťou správneho súdu bolo vychádzať z toho, že žalobca chcel preskúmať toto rozhodnutie, a vo vzťahu k tomuto rozhodnutiu mal skúmať aj naplnenie procesných podmienok (porov. § 97 SSP). Pokiaľ tak správny súd neurobil a bez ďalšieho vzal za predmet prieskumu rozhodnutie žalovaného, nerešpektoval dôsledne citované ustanovenie a rozhodol vo veci samej bez toho, aby na to boli splnené podmienky.

IV.

Záver

10. Správny súd tak dospel k nesprávne mu záveru, keď správnu žalobu vecne prejednal a rozhodol o nej vo veci samej (§ 133 ods. 1 SSP) bez toho, aby riadne ustálil predmet prieskumu a procesné podmienky na také konanie. Preto jeho rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 440 ods. 1 písm. g) SSP]. Kasačná sťažnosť je tak vo výsledku dôvodná, v dôsledku čoho kasačný súd podľa § 462 ods. 1 SSP napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil správne mu súdu na ďalšie konanie.

11. Správny súd o správnej žalobe rozhodne znova, viazaný právnym názorom vysloveným v tomto rozsudku (§ 469 SSP). Trovy konania o tejto kasačnej sťažnosti sú súčasťou trov konania, o ktorých podľa § 467 ods. 3 SSP rozhodne správny súd v novom rozhodnutí vo veci samej.

12. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

